

Idem Bonifacius VIII.

SI a Clericos tuae jurisdictioni subjectos propter commissos excessus, etiam per Laicos capi facias, & eos (ne fugiant) in carcere poena debita postea castigandos includas: te, vel capientes eosdem (licet nondum appareat incorrigibiles illos esse) nulla credimus excommunicatione nodari: cum in his (nisi alias ex proposito excedatur in ipsis) temeritas vel injuria nequeat deprehendi. Eosdem quoque Clericos si de parendo juri tibi fidejussoriam dederint cautionem; detinere non debes: nisi excessus enormitas, vel alia causa rationabilis eos suaserit detinendos.

C A P. XVI.

Interdictio Clevo non est interdictio populus, nec e converso. Interdicta civitate propter delictum domini, cives non interdicti extra ipsam audiunt divina. Interdictio populo, singulares de populo intelliguntur interdicti. h. d. Jo. Andr.

Idem.

SI sententia interdicti proferatur in Clerum, non intelligitur (nisi aliud sit expressum in ea) interdictio populus, nec etiam e converso. Unde uno interdictio ipsorum, alius licite admittitur ad divina. Caeterum cum propter delictum domini, vel rectoris est civitas interdicta, cives ejusdem (qui culpabiles non existunt, dummodo & ipsi propter dominum, vel rectorem puniendum in eis non fuerint interdicti) possunt extra ipsam licite interesse divinis. Cum vero alicujus terrae populus interdictio nodatur, singulares ex eo personae, quas interdictas esse constat (ne sententia effectu careat, cum divinum auditio, & sacramentorum perceptio populo ut universis non competant) non debent alicubi (casi bus expressis a jure duntaxat exceptis) audire divina, vel Ecclesiastica recipere sacramenta.

C A P. XVII.

Interdicta civitate, suburbia & continentia aedificia dicuntur interdicta. Et interdicta Ecclesia, Capella contigua & coemeterium contiguum dicitur interdictum. h. d. Joan. Andr.

Idem.

SI civitas b, castrum, aut villa, subjiciantur Ecclesiastico interdictio, illorum suburbia, & continentia aedificia eo ipso intelligi volumus interdicta. Nam licet praedicta videantur alias murorum ambitu terminari, hoc tamen casu ne vilipendi valeat sententia interdicti (quod fieret si posset in ipsorum suburbiis, vel continentibus aedificiis licite celebrari, ut prius) expedit interpretationem fieri latiore. Ratione quoque simili si sit Ecclesia interdictio supposita c, vel subiecta, nec in Capella ejus celebrari, nec in coemeterio ipsius eidem Ecclesia contiguis poterit sepeliri. Secus, si ei contigua non existant.

C A P. XVIII.

Celebrans scienter in Ecclesia polluta, vel praesente excommunicato majori excommunicatione, irregularitatem non contrahit. Domin.

Idem.

IS, qui in Ecclesia sanguinis, aut seminis effusione polluta, vel qui praesentibus majori excommunicatione notatis, scienter celebrare praesumit, licet in hoc temerarie agat, irregularitatis tamen (cum id non sit expressum in jure) laqueum non incurrit.

Scienter celebrans in loco interdicto, in casibus non permittis, irregularis, & ineligibilis est. h. d. Dom.

Is vero, qui scienter in loco celebrat supposito inter-

a Vide Alex. conf. 8. l. 1. incip. videtur super primo dubio & conf. 149. l. 6. incip. in causa inquisitionis. b Et an appellatione civitatis veniant terra sibi recommendata, vide Anchar. in Clem. ne Romani. §. sane de elect. ubi assertit, non venire, & quae sit ratio vide Cur. in conf. 204. l. 2. & quid veniat appellatione civitatis, tradit Fel. in c. Rodolphus. extr. de rescript. c Haec duo verba, supposita vel, desunt in manuscr. cod.

dicto (nisi super hoc privilegiatus existat, aut a jure sit concessum eidem) irregularitatem incurrit: a qua nequit per alium, quam per Romanum Pontificem liberari, & adeo efficitur ineligibilis, quod nec ad eligendum cum aliis debeat admitti.

C A P. XIX.

Tempore interdicti chrismata die Coenae Domini confici possunt. hoc dicit.

Idem.

QUoniam a in baptismo & confirmatione (quae nedum pueris, sed & adultis, propter morae periculum exhiberi possunt licite tempore interdicti) chrismatis utimur unctio: posse (licet terra interdicta existat) chrismata die Coenae Domini confici, dubium non existit.

C A P. XX.

Suspensus ab ingressu Ecclesiae in ea divina celebrans, est irregularis. Et moriens impoenitens suspensione illa durante, caret Ecclesiastica sepultura. Et suspensus ab ingressu Ecclesiae, vel officio, per appellationem sequentem non suspenditur. h. d. Dom.

Idem.

IS, cui est Ecclesiae interdictus ingressus (cum sibi per consequens censeatur in ipsa divinum celebratio interdicta) irregularis efficitur, si contra interdictum hujusmodi divinis in ea se ingerat, in suo agens officio sicut prius. Talis quoque si hoc interdictio durante decedat, non debet in Ecclesia, vel coemeterio Ecclesiastico (nisi b poenituerit) sepeliri. Sane sicut excommunicatio, sic ab officio, vel ab ingressu Ecclesiae lata suspensio, aut ipsius effectus, per appellationem sequentem minime suspenduntur.

C A P. XXI.

Religiosum Clericum verberantem, absoluit Episcopus eo casu, quo absolvetur Clericum. h. d. Dom.

Idem.

REligioso, qui manus violentas in Clericum secularem injecit (ne hoc praetextu habeat materiam evagandi) poterit ab Episcopo eo casu absolutionis beneficium exhiberi, quo seculari Clerico posset, si alium Clericum percussisset.

Verberans Novitium religionis excommunicationem incurrit.

§. 1. Quamvis cautem is, qui religionem ingreditur, religiosus censeatur cum effectu non possit, donec sic tacite, vel expresse professus: si quis tamen violentas manus in eum injiciat, excommunicationis latae a canone vinculum non evadit.

C A P. XXII.

Absolutus propter mortis periculum, vel aliud impedimentum, ab eo, a quo alias non poterat, si cessante impedimento se non praesentat, cum commode potest, ei, a quo alias absolvi debebat, recidit in eandem sententiam. Idem in absoluto, qui se debet alicujus conspectui praesentare, si hoc non faciat. Jo. Andr.

Idem.

EOS, qui a sententia canonis, vel hominis (cum ad illum, a quo alias de jure fuerant absolvendi, nequeunt propter imminentis mortis articulum, aut aliud impedimentum legitimum, pro absolutionis beneficio habere recursum) ab alio absolventur: si cessante postea periculo, vel impedimento hujusmodi, se illi, a quo his cessantibus absolvi debebant, quam cito commode poterunt, contempserint praesentare, mandatum ipsius super illis, pro quibus excommunicati fuerant, humiliter recepturi, & satisfacturi, prout justitia suadebit: decernimus (ne sic censurae illudant Ecclesiasticae) in eandem sententiam recidere ipso jure. Idem statuimus de his, quibus (cum a sede Apost. vel a Legatis ipsius, absolutionis beneficium a qui-

a Vide text. & ibi doct. in cap. non est, in fin. extr. de spons. b In manuscriptoris codicibus ita: nisi prius poenituerit. c Vide Fel. c. cum deputati. extr. de jud. & Jaf. leg. pen. ff. de jur. om. jud.

a quibusvis sententiis consequuntur) injungitur, ut Ordinariorum suorum, vel aliorum quorumlibet suscepturi poenitentiam ab eisdem, se conspectui repraesentent, & passis injuriam, seu his, quibus propter hoc obligati existunt, satisfactionem exhibeant competentem: si haec cum primum commode poterunt, non curaverint adimplere.

C A P. XXIII.

Si percussorem in Clericum sine meo mandato, tamen nomine meo factam, ratam habeam, excommunicatus sum: si secus si meo nomine non sit facta. Joan. Andr.

Idem.

CUM quis absque tuo mandato manus injicit a in Clericum tuo nomine violentas, si hoc ratum habueris, excommunicationem latam a canone incunctanter incurris: cum rati habitio retrahatur, & mandato debeat comprobari. Si vero injectio eadem tuo nomine non sit facta, tunc licet pecces ratam habendo eandem, non tamen propter hoc excommunicationis ullius b vinculo innodaris: cum quis ratum habere nequeat, quod ejus nomine non est gestum.

C A P. XXIV.

Tempore interdicti etiam sani ad poenitentiam admittuntur: nisi sint excommunicati, qui non nisi in mortis articulo admittuntur: vel nisi causam dederint interdictio, qui non admittuntur, nisi satisfaciant, vel caveant prout possunt. Item illo tempore Missae, & alia divina officia sub poena distributionum, sicut prius, in Ecclesiis celebrantur januis clausis: nisi sint excommunicati & interdicti. Et quatenus in quibusdam campanis & januis apertis celebrare possunt, & exclusis excommunicatis interdictis admittuntur: ita tamen quod hi, propter quorum excessum latum est, non appropinquent altari. In ceteris servandum est interdictum. Et revocata sunt privilegia, ultra id quibuscunque concessa. h. d. Joan. Andr.

Idem.

ALma mater Ecclesia plerumque nonnulla rationabiliter ordinat & consulte, quae suadente subjectorum utilitate postmodum consultius, ac rationabilius revocat c, in meliusve commutat. Sane a nostris dudum fuit praedecessoribus constitutum, ut in terris seu locis Ecclesiastico suppositis interdictio, nulla (certis casibus & sacramentis exceptis) divina celebrentur officia, vel ministrantur Ecclesiastica sacramenta. Quia vero ex distinctione hujusmodi statutorum excrevit indevotio populi, pullulant haereses, & infinita pericula animarum insurgunt, ac Ecclesiae sine culpa earum debita obsequia subtrahuntur: cum fratribus nostris deliberatione habita super his diligenti, concedimus, quod tempore interdicti ab homine, vel a jure prolato, non tantummodo morientes, sed & etiam viventes, tam sani etiam quam infirmi, ad poenitentiam (quae propter pronitatem, & facilitatem hominum ad peccandum, summe necessaria est) licite admittantur, dum tamen excommunicati non fuerint, quos admitti (praeterquam in mortis e articulo) nolumus ad eandem. Illis etiam, propter quorum culpam, dolum vel fraudem lata est sententia interdicti, vel qui ad perpetrandum delictum, cujus occasione ipsum interdictum est latum, praebuerunt auxilium, consilium vel favorem: nisi de ipso delicto (si sint tales, quod id facere valeant) prius satisfecerint, vel de satisfaciendo idoneam dederint cautionem, aut si satisfacere nequeunt, vel hujusmodi cautionem praestare juraverint, quod cum poterunt, sa-

a al. inieceris. b al. illius. c Vid. l. 1. c. de cad. toll. ubi dicit Bald. quod sicut Medicus secundum tempora alterat medicinas, ita legislator leges. Font. d al. ita: sed & viventes. e Nam in mortis articulo nulla est casuum reservatio: atque ideo omnes sacerdotes quoslibet poenitentes a quibusvis peccatis, & censuris absolvi possunt, ita Concil. Trident. sess. 24. cap. 7. de casuum reservatione.

tisfaciant: & ad satisfactionem hujusmodi per eum, vel per eos, qui facere ipsam debent & possunt praestandam, dabunt consilium & auxilium, ac juxta posse suum fideliter laborabunt: non est poenitentiae beneficium aliquatenus concedendum. Nec tunc etiam quoad istos, vel alios, qui circa hoc minime deliquerunt (ubi civitas, vel locus alius, seu universitas interdicti existunt) facienda esse relaxatio interdicti, sed est eis solummodo injungenda poenitentia salutaria. Adjicimus praeterea, quod singulis diebus in Ecclesiis & monasteriis Missae celebrentur, & alia dicantur divina officia sicut prius: submissa tamen voce & januis clausis, excommunicatis ac interdictis exclusis, & campanis etiam non pulsatis. Et tam Canonici, quam Clerici Ecclesiarum, in quibus distributiones quotidianae illis, qui horis intersunt canonicis, tribuuntur, si ad officia non venerint supradicta, distributiones easdem amittant: sicut interdictio perderent non extante, si divinis officiis non adessent. In festivitatibus vero Natalis Domini, Paschae, ac Pentecostes, & Assumptionis Virginis gloriosae, campanae pulsentur, & januis apertis alta voce divina officia sollemniter celebrentur, excommunicatis profus exclusis, sed interdictis admittis: quibus ob reverentiam dictarum solennitatum (ne ipsi ad humilitatis gratiam, & reconciliations affectum a facilius inclinentur) praedictis diebus participationem permittimus divinorum officiorum tamen quod illi, propter quorum excessum interdictum hujusmodi est prolatum, altari nullatenus appropinquent. Caeteris, quae circa observationem interdictorum a nostris sunt praedecessoribus instituta, in suo robore duraturis: non obstantibus quibusvis privilegiis, Ecclesiis, monasteriis, ordinibus, religionibus, seu personis Ecclesiasticis, secularibus, vel regularibus, exemptis, & non exemptis, sub quavis forma, vel expressione verborum ab Apostolica sede concessis, quae contra tenorem praesentis constitutionis nullis volumus suffragari, cum quibuslibet tam secularibus, quam regularibus sufficere debeat, ut tempore interdicti modo praemisso diebus celebrent supradictis.

TITULUS XII. DE VERBORUM SIGNIFICATIONE.

C A P. I.

Declarat hic Innocentius, quid significet verbum privilegii: recepimus vos in proprios filios Ecclesiae Romanae: & quis locus dicatur esse desertus. h. d. Joan. Andr.

Innocentius IV. [an. 1250.]

Veniens: [& infra.] Per illa verba privilegii: in speciales, & proprios Ecclesiae Romanae filios vos recepimus: dictos fratres exemptos non intelligi, & ipsos ex illo in proprios ejusdem Ecclesiae filios fuisse receptos, quod ab alio quam a Romano Pontifice, vel Legato ab ejus latere b destinato, interdicti vel excommunicati a quoquam non valeant, declaramus. Illum locum desertum in praemissis intelligimus, qui non habitatus penitus, neque cultus fuerit, vel ultra memoriam hominum [secundum indulgentiam Lucii] est sub Saracenorum potestate detentus: censentes Ecclesias in talibus desertis locis, a fratribus ipsis constructas, seu etiam construendas, in eo plena libertate gaudere, ut secundum indulgentiam Lucii, nihil ab ipsis legis dioecesanae nomine

a al. effectum. b Per. de Anchar. negat per hunc text. probari, legatos cognoscere posse de causis exemptorum, quia hic est privilegium, non jus commune. Item equiparantur ordinariis, qui exemptos non judicant, not. supr. de offic. leg. translationem. Font.

ne valeat per Episcopos exigi: quæ [secundum privilegium Alexandri] non possint interdito, seu excommunicationi supponi: quas in locis hujusmodi dicti fratres habeant potestatem (petita a sede Apostolica licentia) construendi, easque cum suis plebibus per suos Clericos idoneos gubernent, qui ratione plebium examinandi Episcopis præsententur, ut ab eis curam recipiant animarum, cum plebes Episcopis sint subjectæ. Cæterum dicti fratres decimas de laboribus, & novalibus suis, quos propriis manibus, aut sumptibus excolunt, aut aliis bonis sibi a Deo præstitis, Conventibus Clericorum ordinis sui [a quibus quarta, vel tertia nullatenus exigatur] cum integritate persolvant, salva moderatione Concilii generalis.

In aliis eorum possessionibus jure communi, seu quolibet alio Ecclesiis parochialibus, & dioecelano Episcopo reservato. Per declarationem autem hujusmodi nolumus defensionibus aliis, & juribus partium derogari.

C A P. II.

Declarat manifestum, & evidens esse synonyma, & idem significare, quoad causam decret. de elect. Si forte. Joan. And.

Nicolaus III. a [an. 1278.]

Constitutionem felicis recordationis Gregorii Papæ prædecessoris nostri datam in Concilio Lugdunensi, ut si forte inter cætera, quæ obijciuntur, aut postulato, seu alias promovendo ad aliquam dignitatem, evidens scientia, vel alium personæ defectum opponi contingat, de illo primitus cognoscatur: & si opponentem inventum fuerit destitui veritate, a causæ illius prosecutione totaliter sit exclusus, & alias puniatur, ac si in obceptorum probatione omnium defecisset: in illo, qui manifestum defectum in visu, auditu, & aliis corporis sensibus, necnon & in memoria, & etiam intellectu opponit electo, locum habere, ac quoad intentionem constitutionis ipsius, manifestum, & evidens, idem supponere declaramus.

Declarat conspiratores, & conjuratores, qui juraverunt, & statuerunt de non recipiendo aliquem in Canonicum ad mandatum Papæ, donec possent resistere. Joan. And.

Cæterum Canonicos cujusvis Ecclesiæ, qui statutum fecerunt solenniter, & juramento firmarunt, quod Ecclesiam suam, & seiplos contra omnes impetrantes Canonicatum ipsius Ecclesiæ defenderent, usque ad jus, vel sententiam, quantum possent, ad iudicium domini Papæ, vel specialis mandati ejusdem: & quod communibus expensis, ac cum procuratorio sigillo Capituli sigillato eadem defensio fieret: & quod quoad aliquis de Canonicis ejusdem Ecclesiæ defensionem hujusmodi, & oppositionem vellet prædicto modo subire, alii Canonici non possent, nec deberent recipere in Canonicum, nec habere pro Canonico in Capitulo, vel extra Capitulum, impetrandem: conspiratores, & conjuratores contra sanctam Romanam Ecclesiam, ac libertatem, obedientiam, & auctoritatem ipsius decernimus, & eisdem tanquam conspiratores, ac conjuratores secundum sanctiones canonicas puniendos.

Statutum de non recipiendo aliquem ad Papæ mandatum, multis ex causis est detestabile & illicitum. h. d.

Statutum quoque ipsum (quod Capitulo prælibato, & singulis ejus personis libertatem, obedientiam eidem Ecclesiæ Romanæ debitam exhibendi saltem usque ad sententiam, & Pontificum Romanorum iudicium, seu speciale mandatum, liquido interdicit, promptum futurorum gravaminum, & expensarum discrimen ingerens contra legitimas sanctiones, laudabile vorum execrantium lites verat, injustam litem movere compellit, iniquæ controversiæ, seu liti cedendo, bonam fidem, seu conscientiam agnoscere prohibet, & adigit ad peccandum] conspiratio-

a In plerisque antiqui codicib. etiam impressis ita: Nicolaus quartus. b al. corporeis. c al. & Pontificis Romani, &c.

nem, & conjurationem continere contra libertatem, & auctoritatem sedis Apostolicæ manifeste, ac alias detestabile, prorsusque illicitum reputamus.

C A P. III.

Constitutio amplissima pene cunctas declarans hæsitaciones, quæ circa divi Francisci regulam contingere possunt: præsertim an fratres Minores (quos Cordigeros vocant) illius regulæ professores, sint ad omnia Evangelii consilia obligati. Et utrum aliquid proprium habere, & pecuniam recipere legataque sibi relicta agnoscere valeant, cum multis aliis ambiguitatibus hic luculentissime resolutis.

Idem.

Exit, qui seminat, veste scilicet humanitatis indutus Dei filius Jesus Christus, verbum Evangelicum saturus in singulos probos, & reprobos, insipientes, & ignaros, studiosos, & desides, & juxta Prophetam colonus futurus in terra, semen suum, doctrinam Evangelicam sine delectu dispersit in omnes, qui omnia tracturus ad se, omnes salvare venerat: qui tandem seipsum Deo Patri pro salute omnium in redemptionis humanæ pretium immolavit. Licet autem hoc semen in singulos communicativa Dei charitate dispersum, aliud ceciderit b secus viam, super corda scilicet dæmonum suggestionibus pervia: aliud supra petram, corda scilicet nullo fidei vomere penetrata: aliud inter spina, corda scilicet hominum divitiarum solitudinibus lacerata: & ideo unum pravus affectibus concitatum, aliud aridum, quia gratiæ carebat humore, reliquum vero legitur inordinatis solitudinibus suffocatum. Aliud tamen mite cor, & docile, terra bonæ, suscepit, hoc est Minorum fratrum mitis, & docilis in paupertate, ac humilitate per alium Christi confessorem Franciscum radicata religio: qui ex illo vero semine germinans germen illud per regulam sparsit in filios, quos sibi, & Deo per suum ministerium in observatione Evangelii generavit. Isti sunt filii, qui docente Jacobo c verbum æternum Dei filium, insitum humanæ naturæ in horto virginalis uteri, potens salvare animas, in mansuetudine susceperunt. Hi sunt illius sanctæ regulæ professores, quæ Evangelico suadatur eloquio d, vitæ Christi robotatur exemplo, fundatoris militantis Ecclesiæ, Apostolorum ejus sermonibus actibusque firmatur. Hæc est apud Deum, & Patrem munda, & immaculata religio, quæ descendens a Patre luminum per ejus Eilium exemplariter, & verbaliter Apostolis tradita, & deinde per Spiritum Sanctum beato Francisco, & eum sequentibus inspirata, totius in se quasi continet testimonium Trinitatis. Hæc est, cui (attestante Paulo Apostolo) nemo de cætero debet esse molestus: quam Christus stigmatibus suæ passionis confirmavit, volens institutorem ipsius passionis suæ signis notabiliter insigniri. Sed nec sic contra fratres ipsos Minores, & regulam hostis antiqui cessavit astutia, quin potius contra eos nitens superseminare zizaniam, interdum æmulatores agitatores invidia, iracundia, & indiscreta inscitia concitavit: mordentes fratres & eorum regulam, quasi illicitam, inobservabilem, & discriminofam, caninis latratibus lacerantes, non attendentes hanc sanctam regulam [ut prædicatur] præceptis, ac monitis salutaribus institutam, Apostolicis observationibus roboratam, per plures Romanos Pontifices e approbatam, & etiam

a In antiquioribus codicib. etiam impressis ita, Exit, qui seminat, & infra: & max sequitur decretalis Privilegium. ex prima etiam glossa hic constat olim non fuisse solitam apponi integram: sed decise, id est, initium tantum. b Luc. 8. c Jac. 1. d Non tamen per omnia, ut in extravag. quorundam §. ad huc Font. e Honorium III. Innocentium III. Gregorium IX. Font.

etiam per sedem Apostolicam confirmatam, tot divinis testimoniis communitam, quæ credibilia facta sunt nimis in tot sanctis viris a, in observantia hujus regulæ agentibus, & finientibus dies suos, quorum nonnullos Sanctorum Catalogo sedes eadem ex eorum vita, & miraculis fecit adscribi. Ac novissime, quasi diebus istis, per piæ memoriæ Gregorium Papam nonum prædecessorem nostrum approbatam esse, ex evidenti utilitate, quam de ipsa consequitur universalis Ecclesia, in generali Lugdunensi Concilio declaratur. Nec nos minus attendimus, imo profundius cogitamus, sicut pensare debent subtilius cæteri catholice fidei professores: quia ipse Deus ordinem prædictum, & ejus observatores inspiciens, sic eos ab insurgentibus in ipsos rancoribus salutari subsidio præservavit, quod nec ipsos fluctus tempestuosos allisit, nec animos in ordine ipso degentium contrivit: quin potius in vigore regulari concreverunt, & ampliuntur in suorum observantia mandatorum. Veruntamen ut ordo prædictus [quibuslibet prædictis anfractibus] distincta, & pura vigeat claritate, & sicut fratres ejusdem ordinis nuper in generali Capitulo congregati providerant, dilectis filiis generali, & nonnullis aliis provincialibus ejusdem ordinis ministris, qui in Capitulo ipso convenerant, in nostra præsentia constitutis, cum ad plenam observationem regulæ ejusdem in vigore spiritus eorum fervere noscatur intentio: visum est nobis [ut mordacibus hujusmodi mordendi vias præcluderemus] aliqua, quæ in ipsa regula videri poterant dubia, declarare; nonnulla per prædecessores nostros etiam declarata, pleniori claritate differere: in aliquibus etiam regulam ipsam contingentibus puritati eorundem conscientiarum providere. Nos autem, qui a teneris annis ad ordinem ipsum affectus nostros b ereximus, in illis succedendo, cum aliquibus ejusdem confessoris sociis, quibus ejus vita, & conversatio nota erat, super ipsa regula, & sancta ipsius B. Francisci intentione frequenti collatione tractavimus. Et tandem Cardinalis, ac postmodum ejusdem ordinis per prædictam sedem gubernator, & protector, & corrector effecti, conditiones prædicti ordinis ex imminenti nobis cura palpavimus in Apostolatus officio: tam de pia intentione confessoris prædicti, quam de his, quæ regulam ipsam, & ejus observantiam contingunt: ex prædictis longa etiam experientia informati, nostros ad ordinem præstatum convertimus cogitatus. Et tam ea, quæ per eosdem prædecessores approbata, & declarata esse noscuntur, quam etiam ipsam regulam, & eam contingentia, maturitate plena discussimus. Nonnulla in præsentis serie statuimus, declaravimus, certius approbavimus, approbata confirmavimus, edidimus, & concessimus, plura etiam ordinando serius, & clarius, quæ infra scriptis articulis plenius exprimuntur. In primis, quia (sicut intelleximus) ab aliquibus hæsitatur, an fratres ejusdem ordinis tam ad consilia, quam ad præcepta Evangelii teneantur: tum quia in regulæ prædictæ principio habetur: Regula, & vita Minorum fratrum hæc est: scilicet Domini nostri Jesu Christi sanctum Evangelium observare, vivendo in obedientia, sine proprio, & in castitate: tum ex eo, quod in eadem regula continetur sic: Finito vero anno probationis recipiantur ad obedientiam, promittentes vitam istam semper, & regulam observare: tum etiam, quia in fine ipsius regulæ continentur hæc verba: paupertatem, & humilitatem, ac sanctum Evangelium Domini nostri Jesu Christi, quod firmiter promisimus, observemus.

Licet felicis recordationis Gregorius Papæ nonus præde-

a Quos ponit Ant. circa finem tertie part. suæ chronic. Idem dicit Joan. 22. in extravag. quorundam. verb. nunc vero post princ. Font.

cessor noster hunc articulum, & nonnullos alios ejusdem regulæ declaraverit: quia tamen ejus declaratio propter aliquorum insurgentium in fratres, & regulam inordinatos, vel mordaces insultus, & multorum postea emergentium casuum considerandos eventus, in aliquibus obscura, in aliquibus semiplena, & in multis etiam contentis in ipsa regula insufficientem videtur: nos obscuritatem, ac insufficientiam hujusmodi præfatæ interpretationis declaratione amovere volentes, & cujuslibet ambiguitatis scrupulum in eisdem de singulorum mentibus plenioris expositionis certitudine amputare.

Dicimus, quod cum in principio regulæ non absolute, sed cum quadam modificatione, seu specificatione ponatur; Regula & vita minorum fratrum hæc est: scilicet Domini nostri Jesu Christi sanctum Evangelium observare, vivendo in obedientia, sine proprio, & in castitate: quæ tria eadem regula multum arte prosequitur, & nihilominus alia nonnulla subnectit, præcipiendo, prohibendo, consulendo, monendo, hortando, & sub aliis verbis, ad aliquem modorum reducibilibus prædictorum: de intentione regulæ liquere valeat apertius: ut illud, quod in professione quasi absolute subnecti videtur, promittentes vitam istam semper & regulam observare, & quod in fine subjungitur, & sanctum Evangelium Domini nostri Jesu Christi, quod firmiter promisimus, observemus, totum ad ipsius regulæ modificatum, vel determinatum, seu specificatum principium reducat: videlicet ad observantiam Evangelii (ut prædicatur) per ipsam regulam in illis tribus modificatam, vel determinatam, seu specificatam. Cum non sit verisimile ipsum sanctum verbum ab ipso semel cum quadam modificatione, vel determinatione, seu specificatione prolatum, licet quasi succinctorie repetitum, voluisse in sui repetitione data sibi per eum modificatione, seu specificatione sine certa causa carere. Et utriusque juris argumenta nos doceant a, ea quæ in principio, ad medium & ad finem: illa vero quæ in medio, ad finem atque principium: & ea quæ in fine, ad utrumque, vel eorum alterum sæpe referri. Et dato, quod absolute diceretur, omnino promitto sanctum Evangelium observare: non b professor hujusmodi intenderet se ad omnem consiliorum observantiam obligare: (quod vix, aut nunquam posset ad literam observare: propter quod talis promissio illaqueare profitentis animum videretur:) clare videtur promissionem hujusmodi ad alium intellectum absque intentione promittentis non debere perstringi: nisi ut observantia Evangelii sic, sicut tradita reperitur a Christo, videlicet quod præcepta ut præcepta, & consilia ut consilia a promittentibus observentur. Quem intellectum etiam in eisdem verbis habuisse idem B. Franciscus in serie sui processus in regula patenter ostendit: cum aliqua Evangelica consilia indicat, ut consilia, sub verbis monitionis, exhortationis, & consilii, nonnulla vero sub prohibitione, ac verbo præcepti: per quod patet, quod non fuit loquentis intentio c, quod fratres ex professione hujusmodi regulæ ad omnia consilia, sicut ad præcepta Evangelica tenerentur: sed solum ad illa consilia, quæ in eadem regula præceptorie, vel inhibitorie, seu sub verbis æquipollentibus sunt expressa. Unde nos ad fratrum ejusdem ordinis conscientias plenarie serenandas declaramus, quod ex professione ejusdem regulæ fratres ipsi ad ea tantum Evangelica observantia sunt adstricti, quæ in ipsa regula præceptorie, vel inhibitorie, seu sub verbis æquipollentibus expri-

a Quæ vide in gloss. rubr. inf. eod. de reg. jur. tit. prox. Font. b alit. cum professor &c. c Ecce ex verbis colligitur intentio. Font.

exprimuntur. Ad nonnulla vero alia per Evangelium data consilia eo magis, secundum exigentiam sui status, tenentur, plus quam ceteri Christiani, quo per statum perfectionis, quem per professionem huiusmodi assumpserunt, se obtulerunt Domino holocaustum medullatum, per contemptum omnium mundanorum. Ad omnia autem, quæ in ipsa regula continentur, tam præcepta quam consilia, quam cætera, ex voto professionis huiusmodi non aliter tenentur, quam eo modo, quo in regula ipsa traduntur: ut scilicet teneantur ad eorum observantiam, quæ in eadem regula ipsis sub verbis obligatoris indicuntur. Cæterorum vero observantiam, quæ sub verbis monitoriis, exhortatoriis, informatoriis, & instructoriis, seu quibuscumque aliis continentur: eatenus magis concedet de bono & æquo eos prosequi, quo imitatores tanti patris effecti Christi semitas elegerunt. Porro cum ipsa regula expresse contineat, quod fratres nihil sibi approprient, nec domum, nec locum, nec aliquam rem: sitque declaratum per eundem prædecessorem nostrum Gregorium nonum, & nonnullos alios, hoc servare debere, tam in speciali, quam etiam in communi: quam sic factam abdicationem venenosis obtræctionibus aliquorum infensata damnaverit astutia, ne fratrum eorum perfectionis claritas in talium imperitis sermonibus laceretur: dicimus quod abdicatio proprietatis huiusmodi omnium rerum non tam in speciali, quam etiam in communi propter Deum meritoria est & sancta: quam & Christus viam perfectionis ostendens, verbo docuit, & exemplo firmavit: quamque primi fundatores militantis Ecclesiæ, prout ab ipso fonte hauserant, volentes perfecte vivere, per doctrinæ ac vitæ exempla in eos derivarunt. Nec his quisquam putet obistere, quod interdum dicitur Christum loculos habuisse: nam sic Jesus Christus, cuius perfecta sunt opera, in suis actibus viam perfectionis exercuit, quod interdum infirmorum imperfectionibus condescendens, & viam perfectionis extolleret, & imperfectionum infirmas semitas non damnaret: sic infirmorum personam Christus suscepit in loculis: sic & in nonnullis aliis infirma humanæ carnis assumens [prout Evangelica testatur historia] non tamen carne, sed mente condescendit infirmis. Sic enim humanam naturam assumpsit, quod in suis operibus perfectus existens, in nostris factus humilis, in propriis permansit excelsus. Sic & summæ charitatis dignatione ad actus quosdam nostræ imperfectioni conformes inducitur, quod a summæ perfectionis rectitudine non curvatur. Egit namque Christus & docuit opera perfectionis. Egit etiam infirma, sicut interdum & in fuga patet, & loculis: sed utrumque perfecte perfectus existens, ut perfectis & imperfectis se viam salutis ostenderet, qui utroque salvare venerat: qui tandem mori voluit pro utroque. Nec quicquam ex his infurgat erronee, quod taliter propter Deum proprietatem omnium abdicantes, tanquam homicidæ sui, vel tentatores Dei, vivendi discrimini se committant: sic enim seipsum committunt divinæ providentiæ in vivendo, ut viam non contemnunt provisionis humanæ: quin vel de iis, quæ offeruntur liberaliter, vel de iis, quæ mendicantur humiliter, vel de iis, quæ conquiruntur per laboricum, sustententur: qui triplex vivendi modus in regula providetur expresse. Profecto si [juxta promissum Salvatoris] nunquam deficiet fides Ecclesiæ, per consequens nec opera misericordiæ subtrahentur: ex quo Christi pauperibus omnis ratio diffidentis cuiuslibet videtur esse sublata. Et quidem ubi [quod non

^a Verba obligatoria sunt: teneantur, habeant, & alia declarata in Clem. xvi. §. ut autem hæc. §. præterea eum. Font. b Extravagant. Joan. 22. quæ quorundam, declarat hereticum asserere, quod Christus nec in speciali, nec in communi proprium habuerit. Font.

est aliquatenus præsumendum] hæc cuncta deficerent, sicut nec cæteris, sic nec ipsis fratribus, iure poli, in extremæ necessitatis articulo, ad providendum sustentationi naturæ, via omnibus extrema necessitate detentis concessa præcluditur: cum ab omni lege extrema & necessitas sit exempta: nec talem abdicationem proprietatis omnimodæ, renunciationem usus rerum cuiquam videatur inducere: nam cum in rebus temporalibus sit considerate præcipuum, proprietatem, possessionem, usumfructum, jus utendi, & simplicem facti usum, & ultimo tanquam necessario egeat, licet primis carere possit vita mortalium: nulla profus potest esse professio, quæ a se usum necessariæ sustentationis excludat: verum condecens fuit ei professioni, quæ sponte devovit Christum pauperem in tanta paupertate sectari, omnium abdicare dominium, & rerum sibi concessarum necessario usu fore contentam. Nec per hoc, quod proprietatem usus, & rei cuiusque dominium a se abdicasse videtur, simplici usui omnis rei renunciassse convincitur: qui, inquam, usus non juris, sed facti tantummodo nomen habens, quod facti est tantum, in utendo præbet utentibus nihil juris: quinimo necessariorum rerum, tam ad vitæ sustentationem, quam ad officiorum sui status executionem (excepto quod de pecunia infra subjungitur) moderatus usus, sed secundum eorum regulam, & veritatem omnimodam, concessus est fratribus: quibus veras fratres licite uti possent durante concedentis licentia, & juxta id, quod in præsentis serie continetur. Nec his obviare dignoscitur, quod civilis providentia in humanis rebus humane constituit: videlicet non posse usum, vel usumfructum a dominio perpetuo separari: quod, ne dominium dominis (semper abscedente usu) redderetur inutile, temporalem utilitatem tantum in constituendo prospiciens ista decrevit. Retentio namque domini talium rerum cum concessione usus facta pauperibus, non est infructuosa domino, cum sit meritoria ad æterna, & professioni pauperum opportuna, quæ tanto sibi censetur utilior, quanto commutat temporalia pro æternis. Profecto non fuit confessoris Christi regulam influentis intentio: quinimo contrarium in ipsa conscripsit, contrarium vivendo servavit, cum & ipse temporalibus ad necessitatem usus fuerit, & in pluribus locis in regula usum talem licere fratribus manifestet. Dicit namque in regula, quod Clerici faciant divinum officium, ex quo habere poterunt breviam: ex hoc patenter insinuans, quod fratres sui habitarii essent usum breviarii & librorum, qui sunt ad divinum officium opportuni. In alio quoque Capitulo dicitur, quod ministri & custodes pro necessitatibus infirmorum, & aliis fratribus induendis, per amicos spirituales sollicitam curam gerant, secundum loca & tempora, & frigidam regionem, sicut eorum necessitati viderint expedire. Alibi etiam exhortans fratres per congruum laboris exercitium ad otium evitandum, dicit, quod de mercede laboris pro se & suis fratribus corporis necessaria recipient. In alio quoque Capitulo continetur, quod fratres vadant pro eleemosynis confidenter. Habetur etiam in eadem regula, quod in prædicatione, quam fratres faciunt, sint examinata & casta eorum eloquia ad utilitatem, & ædificationem populi: annuntiando eis vitia & virtutes, penam & gloriam. Sed constans est, quod hæc præsupponunt scientiam: scientia requirit studium: exercitium vero studii convenienter haberi non potest sine usu librorum d. Et

^a De consec. dist. 1. sicut & infr. eod. dist. 4. c. sanctum. quod non est. cum gl. de reg. jur. Font. b Vid. l. omnium. ff. de usufr. l. antiquas. C. eod. Font. c Vid. Conc. Trid. sess. 5. de reform. c. 2. d Libri sunt ad scientiam necessari. vide Oldrad. cons. 24. incip. an expediat habere multos libros.

Ex quibus omnibus satis claret ex regula, ad victum, vestitum, divinum cultum & sapientiale studium, necessarium rerum usum fratribus esse concessum. Patet itaque sane intelligentibus ex prædictis, regulam quoad abdicationem huiusmodi, non solum observabilem, possibilem & licitam, sed meritoriam & perfectam: & eo magis meritoriam, quo per ipsam professores ipsius magis a temporalibus propter Deum (sicut prædicitur) elongantur. Ad hæc cum fratres ipsi nihil sibi in speciali acquirere, vel eorum ordini possint etiam in communi, & cum aliquid propter Deum ipsis offertur, conceditur, vel donatur, ea (si secus non exprimat) offerentis, concedentis, vel donantis, verisimiliter credatur intentio, ut rem huiusmodi oblatam, concessam, vel donatam perfecte concedat, donec auferat, a se abdicet, ac in alios transferre cupiat propter Deum, nec sit persona, in quam loco Dei congruentius huiusmodi rei dominium transferat, quam sedes præfata, vel persona Rom. Pontificis Christi Vicarij, qui pater est omnium, & fratrum Minorum nihilominus specialis. Ne talium rerum sub incerto videatur esse dominium, cum patri filius suo modo, servus domino, & monachus monasterio res sibi oblatas, concessas, vel donatas acquirant, omnium utensilium & librorum, ac eorum mobilium presentium & futurorum, quæ & quorum usumfructum scilicet ordinibus, vel fratribus ipsis licet habere, proprietatem & dominium a (quod & fel. record. Innoc. Papa IV. prædec. noster fecisse dignoscitur) in nos & Romanam Ecclesiam plene & libere pertinere hac præsentis constitutione in perpetuum valitura sancimus. Præterea loca empta de eleemosynis diversis, & oblata, seu concessa fratribus, sub quacunque forma verborum (licet fratres sibi cavere debeant, quod huiusmodi verbis statui suo incompetentibus non utantur) a diversis seu pro indiviso possidentibus, seu certas partes in ipsis locis habentibus, in quibus ipsi possidentes pro indiviso, seu certas partes habentes, nihil sibi in oblatione, seu concessione huiusmodi reservant: similiter & in jus & dominium ac proprietatem nostram & Ecclesiæ prædictæ eadem auctoritate suscipimus. Loca vero, seu domos pro habitatione fratrum a singulari persona, vel collegio, vel ipsis fratribus ex integro concedenda, seu etiam offerenda (si talia de voluntate conferentis fratres inhabitare contigerit) perseverante tantum voluntate concedentis inhabitent. Ac illa libere, præter Ecclesiam, & oratoria ad Ecclesiam destinata, & coemeterium (quæ tam ad præsentia, quam ad futura, in jus & proprietatem nostram & prædictæ Romanæ Ecclesiæ simili modo, & auctoritate recipimus) mutata concedentis voluntate, ac ipsis fratribus patet facta dimittant: in quorum locorum dominio, seu proprietate nihil nobis, vel præfate Romanæ Ecclesiæ retinemus omnino, nisi ea specialiter de nostro, seu ipsius Romanæ Ecclesiæ recipiantur assensu: & si in eisdem locis reservaverit dominium sibi in concedendo concedens, præter inhabitationem fratrum speciale b dominium in jus Ecclesiæ sæpeditæ non transeat, sed potius plene liberum maneat concedenti. Insuper nec utensilia, nec alia præter eorum usum ad necessitatem & officiorum sui status executionem (non enim omnium rerum usum habere debent, ut dictum est) ad ullam superfluitatem, divitias, seu copiam, quæ deroget paupertati, vel ad thesaurizationem, vel eo animo, ut ea distrahant sive vendant, recipient, nec sub colore providentiæ in futurum, nec alia occasione: quinimo in omnibus appareat in eis, quoad dominium omnimoda abdicatio, & in usu necessitas. Hoc autem secundum exigentiam personarum & locorum, ministri & custo-

^a De hoc dominio vide extravag. Joan. 22. incip. ad conditionem canonum. tit. de verb. signif. & extravag. quorundam, eod. tit. b al. tale. Tom. II.

des simul & separatim in suis administrationibus, & custodiis cum discretione disponant: cum de talibus interdum personarum qualitas, temporum varietas, locorum conditio, & nonnullæ aliæ circumstantiæ plus minusve, ac aliter provideri requirant: ista tamen sic faciant, quod semper in eis & eorum actibus paupertas sancta reluceat, prout ipsis ex eorum regula invenitur indicta. Cæterum cum in eadem regula sit super præcepti distinctione prohibitum, ne fratres recipiant per se, vel per alios denarios, vel pecuniam ullo modo: idque fratres in perpetuum servare cupiant, & velut injunctum necesse habeant adimplere: ne ipsorum puritas in huiusmodi observatione præcepti maculetur in aliquo, & ne fratrum conscientia aliquibus aculeis stimulentur: articulum istum propter detrahentium morus profundius, quam nostri prædecessores fecerint, assumentes, ac ipsum clarioribus determinationibus prosequentes, dicimus in primis, quod fratres ipsi a mutuis contrahendis abstineant, cum eis mutuam contrahere (ipsorum statu considerato) non liceat: possint tamen ipsi pro satisfactione faciendâ, pro eorum necessitatibus, quæ pro tempore occurrerint (cessantibus eleemosynis, de quibus satisfieri commode tunc non potest) citra cujuslibet obligationis vinculum dicere, quod per eleemosynas, & alios amicos fratrum ad solutionem huiusmodi faciendam intendant fideliter laborare. Quo casu voluerit a fratribus, quod ille, qui dabit eleemosynam, per se, vel per alium, non nominandum ab ipsis, si fieri poterit, sed ab eo potius juxta suum beneplacitum assumendum, huiusmodi satisfactionem faciat in totum, vel in partem, prout sibi Dominus inspirabit. Si tamen ipse hoc nollet facere, vel non posset, vel quia recessus ejus imminet, aut quia quibus hoc velit committere, notitiam non habet fidelium personarum, seu quacunque alia occasione vel causa: declaramus & dicimus, quod in nullo regulæ puritas infringitur, aut quomodolibet ipsius observantia maculatur; si fratres ipsi alicujus vel aliquorum sibi curent dare notitiam, vel aliquos seu aliquem nominare, aut etiam præsentare: cui vel quibus, si eleemosynam facienti placuit, committi possit executio prædictorum, ac ipsius habeatur assensus super subrogationibus infra scriptis. Ita tamen, quod penes ipsum dantem, dominio, proprietate, ac possessione ipsius pecuniæ cum libera potestate revocandi sibi pecuniam ipsam semper usque ad conversionem ipsius in rem deputatam, plene, libere, ac integre remanentibus, in ipsa pecunia nihil omnino fratres juris habeant, nec administrationem, seu dispensationem, nec contra personam nominatam, vel non nominatam ab eis, cujuscumque conditionis existat, in iudicio, vel extra, actionem, persecutionem, aut aliquid aliud jus intentent, qualitercumque persona prædicta in commissione huiusmodi se habeat: liceat tamen fratribus suas necessitates insinuare, ac specificare, vel exponere personæ prædictæ, ac eam rogare, quod solvat b. Possint etiam personam eandem exhortari ac inducere, quod fideliter in re commissa se habeat, & animæ suæ salutem in commissa sibi executione provideat: ita tamen, quod ab omni ejusdem pecuniæ administratione, seu dispensatione, & contra prædictam personam actione, seu persecutione (ut prædictum est) fratres abstineant omnimodo. Si vero personam huiusmodi nominatam, vel non nominatam a fratribus (quo minus per se possit exequi, quod prædicitur) contigerit per absentiam, infirmitatem, voluntatem, seu

O o o loco-

^a Quia tibi de meo sit tuum, quod pronomen fratri Minoris non convenit: & hanc provisionem circa pecuniam approbat Clemens. xvi. ibi videas. a §. porro neque ad §. proinde Font. b Quid de heredibus talis personæ, vide infra eod. §. in eo vero casu Font.